

ISBN: 978-625-7587-26-6
© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 497

Mertol Tulum Kitaplığı - 4

Yayın Yönetmeni
Furkan Çalışkan

Dizi Editörü
Yusuf Genç

Yayıma Hazırlayan
Yusuf Genç

Editör
Mehmet Mahur Tulum

Kapak
Harun Tan

Mizanpaj
Nilgün Sönmez

1. BASKI

Temmuz 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları
Sertifika No. 49619
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212.612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt
Seçil Ofset 100. Yıl Mahallesi
Matbaacılar Sitesi 4. Cadde No: 77
Bağcılar - İstanbul
Sertifika No: 44903
Tel: 212 629 06 15

SÛR-NÂME

*Sultan Ahmed'in
Düğün Kitabı*

Seyyid Vehbî

Günümüz Diline Aktaran
Mertol Tulum

KETEBE

Prof. Dr. Mertol Tulum

1940 yılında Ayvalık'ta doğdu. 1963 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. "Sinan Paşa, *Tazarru'-nâme* - Tenkitletli metin ve fonetik inceleme" adlı çalışmasıyla 1968 yılında **Dr. Phil.** unvanını kazandı. "*Ma'ârif-nâme* - Metin ve ki'li birleşik cümleler üzerinde bir araştırma" adlı teziyle 1979 yılında **Üniversite Doçenti** unvanını aldı. 1982-1983 öğretim yılında Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde görevlendirildi. 1983-1984 öğretim yılında tekrar İstanbul Üniversitesi'ndeki görevine döndü, Yeni Türk Dili anabilim dalı başkanlığı görevini üstlendi. Kendisine aynı yıl Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü başkan yardımcısı olarak da görev verildikten sonra 1984 yılı Mart'ında Türkiyat Araştırma Merkezi Müdürlüğü'ne getirildi. Aynı yılın Temmuz ayında İstanbul Üniversitesi'nin Türk Dili Bölümü Başkanlığı'na atandı. 1989 yılında **profesör** oldu. 1983-1986 yılları arasında Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürü olarak da görev yaptı. 15 Mayıs 1997 tarihinde kendi isteği üzerine emekli oldu.

Mertol Tulum 1983 yılında Atatürk Yüksek Kurumu bağlı kuruluşlarından Türk Dil Kurumu Bilim Kurulu aslı üyeliğine seçilmiş olup bu kurum bünyesinde altı yıl boyunca Yürütme Kurulu üyeliği yaptığı gibi Terim, Gramer, Türkoloji Bilim ve Uygulama Kolları üyesi olarak da çalışmış, ayrıca bir süre Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu başkanlığı da yapmıştır. 1986 yılında Yüksek Kurum Başkanlığı'na bağlı olarak kurulan Evliya Çelebi Bilim ve Uygulama Kolu üyeliğine de seçilmiş ve dört kişilik Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'ni Hazırlama ve Yayımlama Merkez Kurulu'da görev almıştır.

Çalışmalarını Türkçe tarihî metinler üzerine yoğunlaştırmış bulunan Mertol Tulum'un araştırma, inceleme ve tenkit yazıları dışında yayımlanmış yirmi üç kitabı bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
METİN	13
[BAŞLANGIÇ]	15
[GİRİŞ]	23
[BİRİNCİ GÜN]	47
[İKİNCİ GÜN]	90
[ÜÇÜNCÜ GÜN]	129
[DÖRDÜNCÜ GÜN]	140
[BEŞİNCİ GÜN]	171
[ALTINCI GÜN]	189
[YEDİNCİ GÜN]	229
[SEKİZİNCİ GÜN]	254
[DOKUZUNCU GÜN]	279
[ONUNCU GÜN]	307
[ON BİRİNCİ GÜN]	327
[ON İKİNCİ GÜN]	347
[ON ÜÇÜNCÜ GÜN]	352
[ON DÖRDÜNCÜ GÜN]	356
[ON BEŞİNCİ GÜN]	366
YENİ SARAY'DA YAPILAN TOPLU SÜNNETLER, EĞLENCE VE ŞENLİKLER	375
DÜĞÜN ALAYININ GEÇİŞİ VE ŞEHZADELERİN SÜNNET EDİLMELERİ	376
EKLER	
MİNYATÜRLERLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR	425
ÖZEL ADLAR VE TERİMLERLE İLGİLİ NOTLAR	503

ÖNSÖZ

Orta Osmanlıca edebî nesrinin, söz varlığı olabildiğince zengin ve biçimce şiire yakın diliyle yazılmış bir metni, anlam ayırtılarını bütünüyle koruyarak ve onu özelleştiren yanlarını tümüyle yansıtarak günümüz diline aktarabilmek hemen hemen imkânsızdır. Bu imkânsızlık her şeyden önce kullanılabilir dil malzemesinin (söz ve söz öbekleri ile gramer biçimlerinin) farklı ve sınırlı olması; başka bir deyişle, aktarma işlemi yapılırken bugünkü yazı dilinde kullanılmakta olan farklı kalıpların belirlediği bir sınır içinde kalınması zaruretinden kaynaklanır. Bu sınır öncelikle aynı anlam için kullanılmış birden çok kelimeyi çoğu kez kullanılmakta olan tek bir kelimeyle aktarmak zorunda kalmak demektir; halbuki eski süslü nesrin en özellikli yanı, sonu benzer seslerle biten cümle ve cümle parçacıklarının birbirine denk iki unsur halinde düzenlenmiş olmasıdır. Bu düzenleme ise üç dilden (Türkçe, Arapça ve Farsça) alınmış, çoğu o günün ortak konuşma dilinde kullanılmayan çok zengin bir dil malzemesi kullanılarak yapılmıştır. Öte yandan, edebî nitelikli bu tür nesirlerde söylenmek istenenler çoğu kez doğrudan değil, dolaylı bir yolla dile getirilir. Yüksek bir kabiliyet, üstün bir zekâ, derin bir bilgi, geniş bir kültür, gelişmiş bir edebî zevk gerektiren bu söze dökme anlayışı, kısaca, anlamlar ve kavramlar ile kişi ve nesnelere arasında kurulmuş çoğu yeni ve benzersiz benzetme ilişkilerine, çok farklı bilgi alanlarının kelime, terim, deyim, atalar sözü, deyiş gibi türlü unsurlarının argo dahil çeşitli anlam birimleriyle içinde yer aldığı çağrışımların bir

bağlam birimi içinde kullanılarak hayal gücü zenginliğinin kurguladığı ilişkilerle ilişkilendirilmesine dayanır. Bu tarz bir anlatımda söylenenler çoğu kez üstü oldukça örtülü bir biçimde aktarılmış olur ki, bu özellik eskilerce ifadenin ustalıklı ve edebî sayılma şartlarının en önemlisidir ve bu üslup tarzı eski metinleri anlamakta en büyük engeli teşkil eder. İşte bir yandan söz konusu şekil özelliklerini elden geldiğince koruyabilmek; öte yandan hem eski edebiyat dilinde ortak, hem de Vehbî'nin kendi hayal dünyasının ürünü olan mecazları değiştirmeden anlaşılır dil kalıpları halinde verebilmek, yaptığımız aktarma işinde benimsenen iki esas olmuştur. Bunda ne derecede başarılı olunduğunu okuyucu takdir edecektir; ancak yaptığımız işin bu gibi metinler üzerinde yapılmış ilk deneme olduğunu söylemeliyiz. Bir yandan anlamı doğru bir şekilde aktarmanın önceliğini gözetmek; öte yandan bunu, metnin özellikle cümle düzenlerini değiştirip bozmadan, edebî özelliklerini de yansıtabilecek herkesçe anlaşılabilir dil kalıplarını kullanarak yapmak zorunda bulunmak, açıkça söylemeliyiz ki, bizi bir hayli uğraştırmış ve yormuştur. Benimsenen yol, görüleceği üzere, Vehbî'nin kurduğu cümle kalıplarını değiştirip kısa cümlelerle yalnızca anlamı aktarmak yerine, her bir kelime ve gramer şekli için anlaşılabilir bir karşılık bularak cümleleri olabildiğince kendi yapılarıyla vermek; bunu yaparken aynı zamanda bu cümlelerde bulunan sesçe benzer yapıları yine aynı özellikteki yapılarla değiştirmek olmuştur. Bazen ince bir tüle büründürülmüş, bazan kalınca bir sis perdesi ardına gizlenmiş edebî ifadelerin, yakın ve uzak çağrışımlara ve bazen çok özel hayal bağlarıyla kurulan benzerlik ilişkilerine dayanan mecazlı anlatımların aktarılmasında izlenen yol ise, bunları da, kalıplarını bozmadan mümkün olduğunca anlaşılabilir yeni dil kalıplarına koyarak aktarmak, sonra da parantezler içinde açmak olmuştur. Bu yüzden köşeli parantezler içine alınmış, başında “yani” bulunan kelime ve daha çok sayıda olmak üzere kelime öbekleri sözü anlaşılır kılan açılımlar değerindedir. Bu yol aslında yer yer yazarın kendisinin de kullandığı bir yol olmuştur. Bunu yapmak, yukarıda da belirttiğimiz gibi, Vehbî'nin düğünün göz kamaştırıcılığına yaraşır ihtişamlı dilini olabildiğince aktarabilmek için korumak zorunda bulunduğumuz üslup özelliklerini yansıtmaya çalışırken okuyucu için de metnin anlaşılabilirliğini sağlamak açısından gerekliydi.

Eski klasik nesrin belirleyici ve ayırıcı bir niteliği olmak üzere bu metinde de çoğu yazara ait olan çok sayıda şiir yer alır. Bunların büyükçe bir bölümü,

görüleceği gibi, metnin parça bağlamları içinde nesirle bağdaştırılmış, yani uzun cümleler içinde kurucu söz öbekleri olarak yer verilmiş unsurlardır. Metnin cümle yapılarındaki bu düzen bozulmamış, ancak bunlar –bazen bir mısra, bazen bir beyit, bazen de bir kıta ya da daha çok beyitlik bir şiir– nesre çevrilerak aktarılmıştır. Şiirlerin cümle yapıları içindeki durum ve görevleri kullanılan noktalama işaretleriyle anlaşılır duruma getirilmeye çalışılmıştır. Özellikle italikle dizilip içeri çekilerek metin içinde ayrıcalığı gösterilmiş şiirlerden sonraki satırın küçük harfle başlatılması bunların cümle içine girip girmediklerini gösteren örnekler olarak değerlendirilmelidir.

Temas etmemiz gereken önemli noktalardan biri de, aktarılmış metne açıklayıcı notlar koyma ihtiyacını karşılamakta çizdiğimiz sınırdır. Son derecede zengin eski kültür malzemesini ihtiva eden bu eser için aslında sınırı daha geniş tutmak gerekirdi, ancak kitabın hacmini en az kendi kadar büyüteceğinden bu yola gidilmemiş, sınır dar tutulmuştur. Tarih, sanat tarihi ve kültür tarihçilerinin de ilgi alanına giren böylesi bir çalışmanın, minyatürlerin çizim ve renk diliyle aktardığı bilgilerle birleştirilip desteklenerek ayrı bir kitap halinde yayımlanmasının daha uygun ve yerinde olacağını düşünmekteyiz. Burada şimdilik yaptığımız, başka bir kelimeyle değiştirilmesi mümkün ve yerinde olmadığı için olduğu gibi bırakılmış –çoğu özel ad ve terim olmak üzere– birçok kelime ile özel anlamlar için gerekli görülen yerlerde sayfa altlarına ve abece sırasına konulmuş olarak kitabın sonuna küçük açıklamalar ve bilgi notları koymak olmuştur. Konulan notlar ve açıklamaların genişliğini metindeki bağlantı ve ilgi noktaları belirlemiştir. Eski kültüre adanmış yabancılaşmış bugünün ortalama okur yazarının daha pek çok şeyin açıklanmasını gerekli bulacak olmasını anlayışla karşılıyoruz, ancak tuttuğumuz yol daha çok şey öğrenmek isteyecekler için teşvik edicidir ve belli kaynaklarla bu ihtiyacı tam olarak değilse de büyük ölçüde gidermek meraklı okuyucu için mümkün olabilir. Mazinin göz kamaştırıcı zenginlikteki yüksek kültür iklimine seyahat etmenin bedeli olan böylesi bir kazanca birçok okuyucunun istek göstereceğini ummak istiyoruz.

Bir büyük devlet düzeni, bu düzeni yöneten insanlar, pek çok ilgi çekici yönüyle günlük hayat, bizim insanımızın meydana getirdiği bir şehir kültürünün